

Riksdagspartiernas svar på FUB:s enkät inför valet 2022

Riksförbundet FUB skickade i mars 2022 en enkät med 10 frågor till samtliga riksdagspartier. Enkäten innehöll frågor inför valet som på olika sätt berör personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF) och deras anhöriga. Läs om partiernas svar i FUB:s medlemstidning Unik nummer 3, 2022, som har valet som tema.

Detta dokument är en sammanställning av partiernas svar.

Innehållsförteckning

Ojämlig hälsa	2
LSS – Rättshjälp	2
LSS-inspektion.....	4
Statligt LSS-lyft.....	5
Ojämlig ekonomi	6
Skola och utbildning	7
Gode män och förvaltare.....	10
Arbetsförmedlingen	11
Forskning om pandemins effekter	13

Ojämlig hälsa

FUB: Personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF) och autism har sämre fysisk och psykisk hälsa och levnadsvanor jämfört med övriga befolkningen. Socialstyrelsen har visat att det finns stora kompetensbrister inom LSS (referens till rapporten "Kompetens i LSS-boenden").

Fråga 1:
**Vill ert parti att det bildas
ett nationellt kompetenscentrum om IF och autism?**

Vänsterpartiet: Ja, vi är öppna för att bilda ett nationellt kompetenscentrum om intellektuell funktionsnedsättning och autism.

Miljöpartiet: Vi är öppna för tanken, men har inte tagit något beslut i frågan. Socialstyrelsen pekar på mycket viktiga frågor i sin rapport och bristerna måste verkligen åtgärdas.

Socialdemokraterna: Ja. Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningar för ett nationellt kompetenscentrum. Om utredningen kommer fram till att ett sådant nationellt kompetenscentrum bör bildas tycker vi att det också bör genomföras.

Centerpartiet: Vi har inte tagit specifik ställning till ett nationellt kompetenscentrum, men anser att det finns ett behov av att samla kunskap och kompetens.

Liberalerna: Ja, det behövs en centrumbildning för att ta fram, samla in befintlig samt sprida kunskap och erfarenheter bl. a. om intellektuell funktionsnedsättning, autism- och autismspektrumtillstånd.

Moderaterna: Ja. Vi har dock för närvarande inga sådana färdiga förslag.

Kristdemokraterna: Vi välkomnar att regeringen har gett i uppdrag åt Socialstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett nationellt kompetenscentrum om intellektuell funktionsnedsättning och autism och kommer följa frågan noga.

Sverigedemokraterna: Vi ställer oss positiva till det uppdrag som Socialstyrelsen fått om att utreda förutsättningarna om ett nationellt kompetenscentrum.

LSS – Rättshjälp

FUB: Det har blivit allt svårare för enskilda att få rätt stöd enligt LSS. När ett avslagsbeslut överklagas i domstolen, tvingas den enskilda ofta argumentera helt utan sakkunnigt stöd mot flertalet myndighets- och kommunjurister. Trots att en insats enligt LSS kan ha en avgörande betydelse för den enskildes levnadsvillkor, har inte den som har fått avslag på sin ansökan rätt till juridiskt biträde under domstolsprocessen.

Fråga 2:
Vill ert parti införa rättshjälp i LSS?
Om nej, varför inte?

Vänsterpartiet: Att införa rättshjälp i LSS kan vara ett sätt att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utföra rättsärenden på lika villkor.

Miljöpartiet: JA, vi tycker att det är en fråga som är både rimlig och viktig att titta på. Det behövs en konstruktion som ger bättre stöd än vad som finns idag till personer som har svårt att tillgodose sina rättigheter och göra sin röst hörd. Det som står i förvaltningslagen är inte tillräckligt i praktiken. Ytterligare ett skäl är att många personer med funktionsnedsättningar ofta har ofta dålig ekonomi.

Socialdemokraterna: Nej. Generellt sätt brukar enskilda inte anses vara av behov i förvaltningsmål. Enligt den förvaltningsrättsliga lagstiftningen har såväl Försäkringskassan som förvaltningsdomstolarna skyldighet att genomföra en allsidig utredning och se till att det underlag som behövs finns tillgängligt, oavsett om det talar till myndighetens nackdel. Det innebär i princip att domstolen ska hjälpa dig föra din talan utan juridisk hjälp under processen.

Centerpartiet: (FUB:s anm. C svarar inte direkt på frågan). Vi anser att man behöver se över om dagens system säkerställer jämlika villkor och om det av rättssäkerhets- eller jämlikhets-skäl behövs en tydligare reglering i socialtjänstlagen. Vi verkar därför för en helhetsöversyn av systemet med personligt ombud i syfte att säkerställa jämlika och rättssäkra villkor för målgruppen.

Liberalerna: Ja, Liberalerna är för en allmän och statligt finansierad rättshjälp inom LSS och angränsande lagstiftningar som t ex färdtjänstlagen, Socialtjänstlagen, osv. Avgränsningar och kriterier måste dock utredas noga. Liberalerna vill att en kraftfull rättshjälp skall ingå som en del i en LSS-inspektion.

Moderaterna: Nej. Vi har inga sådana förslag. Rådande rättsläge och praxis är inte tillräckligt rättssäkert och konsekvent. Vi föreslår att regeringen ska ge i uppdrag att ta fram förslag som syftar till att stärka individens rätt att få sin överklagan rörande beslut om assistans prövad mer skyndsamt än idag och att ojämlikheten i väntetider mellan olika förvaltningsrätter ska minska.

Kristdemokraterna: Kristdemokraterna ser med oro på utvecklingen där det har blivit svårare att få stöd enligt LSS och där den enskilde ofta ställs inför avslagsbeslut som behöver överklagas. Vi vill i sammanhanget se över möjligheten att införa en LSS-inspektion som bland annat skulle beröra frågan om möjlighet till rättshjälp i dessa situationer (se svar på fråga 3).

Sverigedemokraterna: Vi driver idag inte frågan om att införa rättshjälp i LSS. En utav anledningarna är att vi i första hand anser att lagens intentioner ska upprätthållas. Det borde inte behövas rättshjälp för att rättighetslagen LSS skall fungera. LSS är en rättighetslag för att den enskilde ska kunna överklaga beslut om insatser i domstol. Vilket stöd som bör ges i juridiska processer, hur det skall ges och utav vem, är en fråga som verkligen behöver belysas och analyseras.

LSS-inspektion

FUB: Idag saknar Inspektionen för vård och omsorg, IVO, resurser för att möta behovet av tillsyn av LSS-verksamheter som gruppboendestäder och daglig verksamhet. Konsekvenserna för de personerna som drabbas av allvarliga missförhållanden kan vara förödande.

Fråga 3:
**Kommer ert parti att arbeta för
en särskild LSS-inspektion med öronmärkta resurser?
Om inte, varför inte?**

Vänsterpartiet: (FUB:s anmärkning: V svarar inte direkt på frågan). IVO har under en tid larmat om att de inte har tillräckligt med resurser för att utföra den tillsyn av LSS-verksamheter som krävs för att säkerställa att personer inte drabbas av missförhållanden i sådana verksamheter. Vänsterpartiet ser allvarligt på dessa rapporter och menar att IVO ska ha de resurser som krävs för att utföra ett tillfredsställande tillsyns-arbete på samtliga områden.

Miljöpartiet: Ja, att mer inspektion behövs är helt klart. Det känns angeläget att efterforska uppfattningen hos IVO om vad de idag inte hinner med, och i vilken mån mer resurser är lösningen eller om en separering av olika verksamheter vore bättre. Det kan finnas draghjälp som olika delar av deras uppdrag kan bidra till, men vi ser också behovet av en mer välfungerande inspektion än vad läget är i dag.

Socialdemokraterna: Nej. IVO har påbörjat ett arbete med att förstärka tillsynen av landets LSS-boenden, bland annat för att bidra till att tvångs- och begränsningsåtgärder upphör. Vi utesluter inte att tillsynen kan behöva förstärkas ytterligare. Men vi anser inte att man behöver införa en ny myndighet för den uppgiften.

Centerpartiet: (FUB:s anm. C svarar inte direkt på frågan). Tillsynen av LSS-boenden behöver skärpas och regler och riktlinjer som finns för olika boenden måste följas.

Liberalerna: Ja, den Liberala inriktningen är att det behövs en LSS-inspektion, precis som vi har en Skolinspektion.

Moderaterna: (FUB:s anm. M svarar inte direkt på frågan) Vi vill utveckla och förbättra möjligheterna för IVO att bedriva tillsyn och uppföljning av LSS-verksamheter.

Kristdemokraterna: När det gäller en LSS-inspektion är vi positiva till att utreda förutsättningarna för en sådan med syfte att tillvara ta den enskildes rättigheter gentemot myndigheterna genom exempelvis rättshjälp.

Sverigedemokraterna: Det är uppenbart att både tillsyn och granskning måste bli bättre om det sen ska ligga under en särskild avdelning inom IVO eller som en egen inspektion har vi inte tagit ställning till, men att det kräver ökat fokus på frågorna står helt klart.

Statligt LSS-lyft

FUB: Kompetensen hos personal som arbetar med att ge stöd och service i bostäder enligt LSS brister i flera avseenden (referens till SoS rapport Kompetens i LSS-boenden, 2021).

Fråga 4:

Vill ert parti genomföra ett statligt finansierat kompetenslyft inom LSS – ett LSS-lyft?

Vänsterpartiet: Kompetensförsörjningen av personal kräver ett nationellt perspektiv. Att rapporter visar att kompetensen hos personal som arbetar med att ge stöd och service i bostäder brister tar Vänsterpartiet på stort allvar. Ett nationellt kompetenslyft skulle kunna vara en väg för att förbättra personalens kompetens på ett jämlikt sätt i hela landet.

Miljöpartiet: Ja, vi anser att ett kompetenslyft behövs. I vilken form och finansieringsfrågan har vi dock inte tagit ställning till. Men vi vill också se över förutsättningarna för hur ett sådant kan landa och vilka hinder som finns att ta till sig befintlig kunskap.

Socialdemokraterna: Socialdemokraterna har tagit initiativ till ett omfattande kompetenslyft inom äldreomsorgen. Vi utesluter inte att ett motsvarande kompetenslyft kan behövas för personal som arbetar inom funktionshindersonsorgen och bland personliga assistenter.

Centerpartiet: Vi har inte i nuläget tagit ställning till ett specifikt kompetenslyft inom LSS, men har lagt förslag på kompetenslyft för yrkesgrupper inom vård och omsorg, såsom undersköterskor.

Liberalerna: Det är tydligt, inte minst i pandemins spår, att utbildnings- och kompetensnivån inom LSS-verksamheterna måste höjas. Detta gäller inte minst gruppboenden, LSS-boenden och avlastningsboenden. Detta bör vara nationellt finansierat men utformat efter de lokala förutsättningarna och behoven.

Moderaterna: Nej. Vi har för närvarande inga sådana förslag. Moderaterna vill i stället se över möjligheterna att ge i uppdrag att ta fram underlag och processer för införande av obligatorisk fortbildning för den samlade vårdens- och omsorgens personal inkluderande LSS.

Kristdemokraterna: Kristdemokraternas huvudfokus i budgeten kopplat till LSS är att säkra att de som har behov av personlig assistans för att leva ett liv med självbestämmande ska få det. Vi har inte lagt något separat förslag för kompetenslyft inom LSS men vi ser gärna att den statliga finansiering som ges för kompetensutveckling för personal inom äldreomsorgen även kan omfatta personal inom LSS.

Sverigedemokraterna: Mer än en tredjedel av LSS-verksamheterna i Socialstyrelsens enkät svarar att ingen eller ungefär hälften av personalen har kunskap om reglerna som styr verksamheten. Det är inte rimligt att man får arbeta utan att ens veta vad lagen säger när det är den som styr vilket stöd och vilken service som skall ges. Det måste till ett kvalitetslyft, och därför driver vi också frågan om just ett LSS-lyft.

Ojämlig ekonomi

FUB: Personer med sjuk- och aktivitetsersättning har ofta en mycket ansträngd ekonomisk situation genom hela livet. Två viktiga faktorer för detta är att nivåerna i sjuk- och aktivitetsersättningen inte följt med kostnadsutvecklingen, samtidigt som skatten är högre jämfört med skatten för personer med motsvarande inkomster.

Fråga 5:

Vill ert parti att sjuk- och aktivitetsersättningen i likhet med pensionerna ska indexeras för att följa löneutvecklingen?

Vänsterpartiet: Ja, garantinivån i socialförsäkringen bör höjas samt indexeras i takt med övrig löneutveckling. Även den som är i behov av livslångt stöd ska ha rätt till ett gott liv.

Miljöpartiet: Ja, vi anser att ersättningsnivåerna i trygghetssystemen behöver öka i takt med inkomstutvecklingen i samhället för att de inte ska urholkas.

Socialdemokraterna: Vi vill genomföra en översyn av hur sjuk- och aktivitetsersättning bör beräknas.

Centerpartiet: Vi tycker att den frågan kan övervägas. Sjuk- och aktivitetsersättningen har på flera sätt kommit att bli en fattigdomsfälla, framför allt genom dess inlåsnings effekter men även genom att nivåerna har legat fast under mycket lång tid.

Liberalerna: Liberalerna har inte tagit ställning i denna fråga. Generellt kan man dock säga att den samlade ekonomin för personer med funktionsnedsättning som är helt beroende av ersättningar från socialförsäkringarna måste tryggas på ett bättre sätt än idag. Det innebär översyn av skattenivåer, nivåerna inom sjuk- och aktivitetsersättningen, bostadsbidrag och tillägg, merkostnadsersättningen, synen på ersättningarna inom daglig verksamhet osv.

Moderaterna: Nej, vi har inga sådana förslag. När det gäller höjningen av ersättningarna har vi valt att prioritera satsningar på fler jobb för personer med funktionsnedsättning.

Kristdemokraterna: (FUB:s anm. KD svarar inte direkt på frågan) Kristdemokraterna har länge drivit på för att höja den disponibla inkomsten för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Kristdemokraterna kommer även fortsättningsvis arbeta för att sjuk- och aktivitetsersättningen inte ska halka efter övrig utveckling i samhället.

Sverigedemokraterna: Vi har under lång tid förespråkade höjda ersättningar av garantinivåerna och är positiva till att dessa nu höjts. Vi tror det kommer finnas anledning att höja dem även framöver. Om det bästa sättet är att indexera dem är dock något vi måste titta närmare på.

Fråga 6:
Vill ert parti sänka skatten
för personer med sjuk- och aktivitetsersättning?

Vänsterpartiet: Ja, Vänsterpartiet anser att principen lika skatt på lika inkomster bör råda, oavsett varifrån inkomsten kommer. Som ett första steg vill vi sänka skatten på inkomster från sjuk- och aktivitetsersättningen till samma nivå som för inkomster från lönearbete, eftersom de berörda i regel uppbär ersättningen under en längre tid och har en ansträngd ekonomisk situation.

Miljöpartiet: Ja. När Miljöpartiet ingick i regeringen lade vi fram förslag i budgeten om att de skillnader som hade skapats genom jobbskatteavdraget skulle tas bort. Så blev det också, men med de gemensamma budgetändringar som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna gemensamt lade fram och fick stöd för infördes en ny skillnad genom det nya jobbskatteavdraget. De såg till att pensionärerna kompensades, men inte personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Det här vill vi snarast möjligt ändra på.

Socialdemokraterna: Ja. Vi vill ha en enhetlig inkomstbeskattning oberoende av om man får lön, pension eller andra ersättningar.

Centerpartiet: Ja, vi stod bakom förslaget till skattesänkning för dessa grupper i budgeten för 2022.

Liberalerna: Ja, ersättningarnas utformning och innehåll behöver ses över.

Moderaterna: (FUB:s anm. M svarar inte direkt på frågan). Moderaterna vill att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna få ett arbete. Moderaterna gör därför stora satsningar i vår budget på sänkta anställningskostnader när arbetsgivare anställer personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid, bl.a. riktade satsningar på förstärkta lönebidrag för personer med funktionsnedsättning.

Kristdemokraterna: Ja, Kristdemokraterna har under flera år lagt förslag om en höjd garantinivå och sänkt skatt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Sverigedemokraterna: Vi anser att det är orimligt med för stora skatteskillnader för dem med sjuk- och aktivitetsersättning, och det var därför vi stöttade en skattesänkning i höstens budget. Eventuellt kommer det framöver finnas skäl till ytterligare skattesänkningar.

Skola och utbildning

FUB: Endast 22% av eleverna inom gymnasiesärskolan får ett arbete efter avslutad utbildning. Hela 24% av eleverna som har gått ut gymnasiesärskolan varken arbetar, har sysselsättning eller studerar.

Fråga 7:

Hur kommer ert parti säkra att unga personer med intellektuell funktionsnedsättning får en likvärdig tillgång till studier efter gymnasiesärskolan och förbättra möjligheterna för fler unga personer med IF att komma in på arbetsmarknaden?

Vänsterpartiet: En viktig del av tillgänglighet till eftergymnasiala studier för personer med intellektuell funktionsnedsättning är tillgången till pedagogiskt stöd av god kvalitet. Vänsterpartiet vill tillsätta en utredning som tar ett helhetsperspektiv kring frågan om tillgänglighet till universitet och högskolor för personer med funktionsnedsättning. Regeringen har sedan 2016 satsat på att skapa praktikplatser för personer med funktionsnedsättning på olika myndigheter. Det har gett vissa positiva resultat, men Vänsterpartiet nöjer sig inte med det. Nästa steg behöver tas. Vänsterpartiet vill därför tillsätta en utredning som utvärderar den redan befintliga satsningen på praktikplatser men med syfte att få fler myndigheter att ta emot arbetssökande med funktionsnedsättning och i förlängningen erbjuda en anställning.

Miljöpartiet: Att så många elever saknar sysselsättning efter gymnasiesärskolan är en stor förlust för både individen och samhället. Det är av stor vikt att även personer med intellektuell funktionsnedsättning, precis som alla andra, erbjuds en bred palett av både utbildningar och arbetsmarknadsinsatser som är anpassade efter deras behov och förutsättningar. Ett nära samarbete mellan gymnasiesärskolan och det lokala näringslivet är helt avgörande, både för att utbildningen ska innehålla det som arbetsgivarna efterfrågar och för att elever och arbetsgivare ska mötas och lära känna varandra redan under utbildningen. Här finns det framgångsrika exempel som kan utvecklas och skalas upp. Det måste också finnas goda möjligheter att läsa kurser i gymnasieskolan och att ta del av t.ex. yrkespaketen i komvux när det är möjligt.

Socialdemokraterna: Vi står för en jämlik kunskapsskola där alla får chansen att lyckas utifrån sina förutsättningar. Vi vill stärka ungas möjligheter att fortsätta studera efter gymnasiesärskolan och vi har tagit flera steg för att denna ska likna gymnasiet i stort. En viktig del är att vi driver att byta namn till anpassad gymnasieskola. Arbetsplatsförlagt lärande och praktik spelar en särskild viktig roll för att skapa kontakt och etablering på arbetsmarknaden. Vi har även reformerat den särskilda vuxenutbildningen och en viktig fråga är att fortsätta utveckla möjligheter via yrkeshögskola och högre utbildning.

Centerpartiet: Det är viktigt med ett systematiskt stöd till studenter med funktionsnedsättning. Centerpartiet driver på för bättre möjligheter till att kunna finansiera vidare studier för individer med intellektuell funktionsnedsättning och även att förutsättningarna för en anpassad högskola utreds. Studenthälsan ska få ett tydligt uppdrag och lärosätena ska ha den kompetens som behövs för att ge adekvat individuellt stöd. Det ska också vara enkelt att anställa en person med funktionsnedsättning. Ett sätt att få fler människor i arbete är att sänka t.ex. arbetsgivaravgiften. Möjligheten att kunna driva företag måste förbättras. Det kan handla om att få färdtjänst i samband med sitt företag eller anpassning av arbetsplatsen.

Liberalerna: Utbildning ska erbjudas på alla nivåer, från grundutbildning till högre utbildning och yrkesutbildning. De berörda individerna ska erbjudas anpassning och stöd utifrån

individuella behov. Liksom de egna förmågorna sätter gränser för vilka arbetsuppgifter en individ kan utföra sätter de gränser för vilka utbildningar individen kan tillgodogöra sig.

Den anpassade skolan (Fd särskolan) och den anpassade gymnasieskolan behöver nytt innehåll och ett betygssystem som kan valideras in för vidare studier och arbete.

Den största utmaningen vad gäller utbildning är personer med intellektuell funktionsnedsättning. De hänvisas ofta till anpassade skolgång (särskoleutbildning). Andelen som har placerats i särskola har ökat under de senaste decennierna.

Ambitionen bör vara att en så stor andel av eleverna som möjligt går i den ”vanliga” skolan. Det förutsätter att det stöd som krävs för att göra det möjligt åter byggs ut, till exempel med fler speciallärare och elevassistenter. Träningsskolan för elever med särskilt omfattande och komplicerade funktionsnedsättningar måste även långsiktigt finnas kvar som ett alternativ.

Även den som går i särskolan ska ha möjlighet att få betyg som ger behörighet till fortsatta studier, antingen under skoltiden eller genom komplettering.

Studiemedelssystemet måste ge bättre förutsättningar att studera för dem med varaktig sjukdom eller funktionsnedsättning samtidigt som andra stöd i större utsträckning än idag behöver kunna kombineras med studier. Det bör till exempel bli möjligt att kombinera sjukpenning eller sjukersättning på deltid med studiemedel på deltid.

Den statliga FUNKA-utredningen menade att det behövs kompetensutvecklingsinsatser för att stärka möjligheter för unga med funktionsnedsättning att få arbete. Fler utbildningar borde erbjudas inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och utgå från individens behov och arbetsgivarens behov av att anställa. Bland annat föreslogs ökade möjligheter till utbildning på folkhögskola och trainee-platser.

Moderaterna: Det är mycket viktigt att unga personer med intellektuell funktionsnedsättning får tillgång till arbetsmarknaden. Moderaterna vill att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna få ett arbete. Moderaterna gör därför stora satsningar i vår budget på sänkta anställningskostnader när arbetsgivare anställer personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid, bl.a. riktade satsningar på förstärkta lönebidrag för personer med funktionsnedsättning.

Kristdemokraterna: För personer med intellektuell funktionsnedsättning finns det idag begränsade möjligheter till eftergymnasiala studier. Kristdemokraterna anser därför att det är viktigt att värna de kurser som ges vid kommunens särskilda utbildning för vuxna (sär vux) och folkhögskola för elever med intellektuell funktionsnedsättning som har gått på gymnasiesärskola. För att förbättra tillgängligheten till dessa kurser är vi beredda att tillsätta en utredning kring hur eftergymnasiala studier bör finansieras för studenter med dessa typer av funktionsnedsättningar.

Sverigedemokraterna: Det råder tveklöst en besvärlig situation för elever som lämnar gymnasiesärskolan. Det finns ett antal profilkurser inom folkbildningen som särskilt vänder sig till elever med intellektuell funktionsnedsättning – vilket är en studieform som vi stödjer.

Vi vill dessutom att Samhall värnar till sitt kärnuppdrag. Deras verksamhet ska återigen särskilt vända sig till personer med funktionsnedsättningar, precis som det ursprungligen var tänkt. Vi satsar 100 miljoner kronor mer än regeringen på Samhall och anser att ägaranvisningen bör förändras så att 80 procent, mot nuvarande 40 procent, av allt anvisat skyddat arbete ska gå till personer vars funktionsnedsättningar innebär särskilt svåra förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden.

Gode män och förvaltare

FUB: Den statliga utredningen om gode män och förvaltare Ställföreträdarskap att lita på (SOU 2021:36) lämnade sina förslag i maj 2021. Utredningen konstaterade att många av dagens problem på området hör samman med en brist på statlig styrning, samordning och kontroll. Utredningen föreslår därför att en nationell myndighet ska utses för att säkerställa god kvalitet och likhet över landet.

Fråga 8:

*Hur ställer sig ert parti till förslaget
att utse en nationell myndighet med ansvar
för gode män och förvaltares uppdrag?*

Vänsterpartiet: Vänsterpartiet ser positivt på utredningen om gode män och förvaltare, inte minst dess förslag om ökad statlig styrning. En nationell samordning är viktig för att säkra att människor i stort behov av samhällets skydd får den hjälp och det stöd de behöver, och att det stödet är jämlikt i alla delar av landet. En nationell myndighet skulle kunna vara ett sätt att säkerställa det.

Miljöpartiet: Miljöpartiet har sedan länge lyft vikten av frågor om bättre regelverk runt dessa frågor och vi medverkade under vår tid i regeringen till att utredningen tillsattes. En bättre samordning behövs verkligen. Vi tycker det är ett bra förslag att en myndighet får detta ansvar och det är bra att många remissinstanser, bl.a. ni i FUB, så tydligt välkomnar det. Vi instämmer även i att det är väldigt viktigt att civilsamhället finns med när det gäller utformningen av den nya myndigheten.

Socialdemokraterna: Utredningen som frågan hänvisar till har varit ute på remiss och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vi vill avvakta denna beredning innan vi tar ställning till en ny myndighet.

Centerpartiet: Centerpartiet har under lång tid lyft hur systemet med gode män uppvisar allvarliga brister. Därför är det nödvändigt att systemet reformeras och det är bra att en översyn gjorts. Mer behöver göras för att säkerställa en god kvalitet och likhet över hela landet. En nationell myndighet skulle kunna vara ett sätt att säkerställa detta, men vi har inte tagit ställning till detta specifika förslag.

Liberalerna: (FUB:s anm. L svarar inte direkt på frågan). Liberalerna menar att en mer kraftfull kontroll, styrning och ledning av ställföreträderskapet behövs.

Moderaterna: Vi har inget sådant förslag i dagsläget. Regelverket för gode män och förvaltare bör ses över, både för att säkra kvaliteten och för att vi ska ha tillräckligt med gode män och förvaltare.

Kristdemokraterna: (FUB:s anm. KD svarar inte direkt på frågan). Kristdemokraterna har under lång tid lyft behovet av att se över hur systemet med gode män och förvaltare fungerar. I det ingår att se över om ansvaret bör läggas över på en myndighet. Vi har även drivit på för bättre utbildning för gode män och förvaltare, ett offentligt ställföreträdarregister, ett nationellt blankettsystem och ett system för enhetlig redovisning.

Sverigedemokraterna: Det är inget vi i sak tagit ställning till, men framhåller att det är viktigt att det finns nationella riktlinjer och kontrollsystem, och då låter det fullt rimligt att detta ansvar ges till en myndighet. Vi driver också frågan om att implementera en obligatorisk utbildning för att få lov att vara god man eller förvaltare.

Arbetsförmedlingen

FUB: Arbetsförmedlingens nya arbetsmodell har blivit en katastrof för många personer med funktionsnedsättning, i synnerhet personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF).

Nedlagda kontor, digital exkludering, brist på kompetens om funktionsnedsättning och okunniga privata aktörer möter allt för många arbetssökande med IF.

Fråga 9:

Vilka konkreta åtgärder har ert parti för att ändra på denna utveckling?

Vänsterpartiet: Vänsterpartiet tycker att skyddet mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning i arbetslivet måste säkerställas. Aktiva åtgärder mot diskriminering ska vidtas och funktionshinderperspektivet måste förstärkas i det systematiska arbetsmiljöarbetet. En nationell handlingsplan bör tas fram med målsättningen att sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning ska ligga på samma nivå som sysselsättningsgraden hos den övriga befolkningen. Även de arbetsmarknadspolitiska stöden bör reformeras så att adekvat stöd ges till arbetsgivare och arbetstagare, inkluderat de som förvärvar funktionsnedsättning under anställning, samt egenföretagare med funktionsnedsättning. Arbetsgivare ska få tillräckligt stöd för att möjliggöra skäliga anpassningar på arbetsplatsen, däribland tillgång till tolktjänst och arbetshjälpmiddel.

Miljöpartiet: Miljöpartiet vill att Arbetsförmedlingen ska finnas på plats i hela landet och kunna erbjuda en bredd av arbetsmarknadsinsatser. Det är viktigt att öka möjligheterna för fler idéburna aktörer att bedriva matchning, förmedla arbete och erbjuda subventionerade anställningar.

Särskilt tycker vi att de arbetsintegrerade sociala företagen är underutnyttjade och att de bör användas mer för insatser till personer som står långt från arbetsmarknaden. Vi vill också ge bättre möjligheter för samarbete mellan kommuner och Arbetsförmedlingen, eftersom kommunen ofta har goda kunskaper och lång erfarenhet av att arbeta med exempelvis personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Socialdemokraterna: Vi socialdemokrater har varit tydliga gentemot Arbetsförmedlingen med att stödet till personer med funktionsnedsättning inte ska bli sämre i och med myndighetens omgörning. Dock ska det sägas att vi inte är nöjda med hur situationen är idag, och kommer att fortsätta följa detta noga framöver. Vad gäller Arbetsförmedlingen vill vi att de även fortsättningsvis ha en samlande, pådrivande och stödjande roll inom funktionshinderpolitiken, och vi anser också att det krävs fler och mer individuellt utformade insatser för att skapa jobb eller utbildning för personer med funktionsnedsättningar.

Centerpartiet: Både Arbetsförmedlingen och privata matchningsaktörer måste säkerställa att människor med funktionsnedsättning får rätt hjälp och stöd. Därför vill vi ge människor med funktionsnedsättning ökade möjligheter att bestämma över innehållet i stöd, hjälp och service. Det finns även ett fortsatt behov av närhet och möjlighet till fysiska möten för att anvisas till rätt insatser. Därför har vi i Centerpartiet drivit på hårt för att återupprätta och säkerställa att Arbetsförmedlingen har en lokal närvaro.

Liberalerna: För att förbättra förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning vill Liberalerna se en rad reformer. Först och främst krävs att reformeringen av Arbetsförmedlingen omedelbart anpassas till personer med funktionsnedsättning. Detta har Liberalerna drivit i hela reformarbetet.

Liberalerna vill föra makten till personen med funktionsnedsättning genom att införa ett jobbcheckssystem. Dagens subventionerade anställningar för personer med funktionsnedsättning är krångligt och svåröverskådligt. Det är sällan som både den arbetssökande och arbetsgivaren har vetskap om vilka olika stödinsatser den arbetssökande har rätt till. Ett nytt system med på förhand fastställda jobbcheckar skulle underlätta vardagen för arbetssökande med funktionshinder.

Liberalerna vill se kraftfulla stöd i början av arbetslivet. Stöd i form av Supported Employment/SIUS, där framför allt unga personer får hjälp av en konsulent att finna vägar ut på arbetsmarknaden, ska byggas ut. Lärare, yrkesvägledare, arbetsförmedlare och andra vuxna, som har kontakt med unga personer med funktionsnedsättning, ska ha höga förväntningar på dem och uppmuntra dem till vidgade perspektiv och att se sin potential.

Låt offentliga aktörer och staten gå före. Offentliga arbetsgivare ska vara föredömen och arbeta aktivt för att anställa fler personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör uppdra åt samtliga myndigheter att redovisa hur detta ska kunna uppnås. Den svenska arbetsmarknaden behöver öppnas. Vår ambition är att alla personer med funktionsnedsättning ska ha goda möjligheter till jobb och företagande.

Moderaterna: Inriktningen med högre grad av digitala kontaktvägar är bra för många arbetslösa – men för dem som står allra längst från arbetsmarknaden krävs andra metoder. Det måste finnas möjligheter till fysiska möten med arbetsförmedlare i alla delar av landet. Idag lämnas många utan stöd av Arbetsförmedlingen och det går ut över de med störst behov – ofta personer med funktionsnedsättning. Vi menar att alla ska ha en aktivitet som gör att de kommer närmare ett jobb. I Moderaternas budget föreslog vi även förstärkningar av lönebidragen som skulle ge 5 000 fler personer med en funktionsnedsättning ett arbete i stället för en tillvaro i långtidsarbetslöshet.

Kristdemokraterna: Kristdemokraterna har varit drivande för att bromsa utvecklingen med att arbetsförmedlingens fysiska kontor har lagts ner i så hög takt. Det är också avgörande att arbetsförmedlingen använder sig av metoder som vi vet funkar för att få människor som står långt ifrån arbetsmarknaden i arbete. Kristdemokraterna avsätter också resurser för att stärka arbetsintegrerade sociala företag då de är duktiga på att ta vara på den kompetens som finns hos människor med funktionsnedsättning.

Vi har också ett förslag som vi kallar matchningsanställningar som syftar till att minska den osäkerhet som kan finnas i en anställningssituation kring en person med funktionsnedsättning. Ett företag eller en kommun kan då anställa en person med funktionsnedsättning på lönebidrag och sedan ”låna ut” personen till ett mindre företag som inte behöver ta det fulla arbetsgivaransvaret. Då kan både företaget och personen som söker jobb prova hur de fungerar tillsammans under en begränsad tid. Det arbetssättet har visat sig vara framgångsrikt för att öppna dörrar för de som alltför ofta inte får chansen till jobb. Vi vill också reformera Samhall för att de på ett bättre sätt än i dag ska uppfylla sitt syfte och anställa personer med funktionsnedsättning som behöver mer varaktigt stöd.

Sverigedemokraterna: Vi delar problembeskrivningen ovan. Reformeringen har utan tvekan lett till att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har förlorat etablerade kontakter inom myndigheten. Vissa arbetssökande har behov av personligt stöd redan från inskrivningen, under hela vägen till arbete och kanske även under sitt fortsatta yrkesliv.

Vi anser att regeringen ska ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att säkerställa stödet och specialistkompetensen för arbetssökande med funktionsnedsättning. Specialistkompetensen hos externa aktörer måste också utvecklas och säkerställas. Satsningen på digitala verktyg är viktig, men myndigheten ska även erbjuda andra kanaler för att se till att alla får det stöd de har rätt till.

Forskning om pandemins effekter

FUB: En av Coronakommissionens viktigaste övergripande iakttagelser och lärdomar inför framtiden är att “det behövs mer gränsöverskridande forskning om pandemins effekter på medicinska, ekonomiska och sociala utfall inom olika grupper i samhället och, så småningom, om dess långsiktiga effekter”. (Referens Coronakommissionens slutbetänkande Sverige under pandemin (SOU 2022:10), sid. 35).

Fråga 10:
Hur tycker ert parti
att detta förslag från Coronakommissionen
ska realiseras?

Vänsterpartiet: Coronapandemins kort- och långsiktiga konsekvenser behöver efterforskas och följas upp. Det är en stor och komplicerad uppgift då det berör många olika samhällsområden och grupper. I ett sådant arbete är det självklart för Vänsterpartiet att personer med funktionsnedsättning ska ingå, både vad gäller pandemins konsekvenser, men också hur inkluderingen av personer med funktionsnedsättning inom krishantering ska stärkas. Att inte möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig viktig information från en pålitlig källa är en stor hälsorisk. Rutiner bör därför tas fram i syfte att säkerställa att all viktig information från samhällets sida vid händelse av kris eller katastrof tillgängliggörs för personer med olika funktionsnedsättning.

Miljöpartiet: För att detta ska bli av vore det angeläget att ge en myndighet i uppdrag att utse lämpliga samarbetspartners och se till att detta blir av.

Socialdemokraterna: Det här bör bli en viktig uppgift för kommande forskning rörande pandemins effekter där man utvärderar skillnader för olika samhällsgrupper, på kort och lång sikt.

Centerpartiet: Vi delar bilden av att det behövs mer övergripande forskning. Därför är det bra att vi redan idag har strategiska forsknings- och innovationssatsningar med fokus på just hälsa och vård. Vi kan samtidigt konstatera att åtgärder behöver vidtas nu för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får den bästa vården och tryggheten oavsett om det är vanliga tider eller kristider. Det kan till exempel handla om regler och rutiner på boenden.

Liberalerna: Liberalerna menar att Coronakommissionens granskning av de första två åren varit mycket viktigt och dess slutsatser och förslag skall definitivt tas till vara. Vi anser dock att den inte är tillräcklig. Den måste därför följas upp med en ny kommission med ett framåtblickande uppdrag. Vi kallar det för en uppföljningskommission. Den ska fokusera på åtgärder för att reparera de långsiktiga följderna, särskilt för personer med intellektuella funktionsnedsättningar och den unga generation som fått sin uppväxt präglad av pandemin. Den nya kommissionen ska ha full insyn i vad regeringen gjort.

Moderaterna: Moderaterna delar Coronakommissionens synsätt gällande behoven av mer gränsöverskridande forskning om pandemins effekter. Ska framtida forskning kunna realiseras på ett bra sätt kräver det att regeringen tillgängliggör all dokumentation och material som finns.

Kristdemokraterna: För oss kristdemokrater är Coronakommissionens rapport väldigt värdefull då den tydligt påvisar de brister som finns i Sveriges förmåga att agera samlat i kris för att skydda de allra mest sköra och utsatta människorna. Riksdagen beslöt nyligen att pandemilagen skulle upphöra. Kristdemokraterna la då utifrån kommissionens rekommendation ovan förslag om att det skulle genomföras en genomlysning av pandemilagarnas konsekvenser på

befolkningen utifrån ett folkhälsoperspektiv och att det därefter skulle arbetas fram ett brett folkhälsoprogram.

Sverigedemokraterna: Självklart är det viktigt att fortsätta att arbeta med dessa frågor och forska på varför vissa drabbats hårt medan andra undvikit smittan helt men också de sociala, medicinska och ekonomiska aspekterna ur ett längre perspektiv. Det måste utredas hur olika grupper drabbats för att kunna undvika liknande situationer i framtiden. Alla kommuner och regioner borde ha krav på att det ska finnas en beredskapsplan för liknande situationer, och då måste kunskap finnas om alla dessa aspekter. Sådan forskning och kunskapsinhämtning måste ske centralt från nationellt håll.